

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE IN JAVNO UPRAVO

POLICIJA

Generalna policijska uprava
Uprava uniformirane policije

Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

T: 01 428 42 77
F: 01 428 44 07
E: uup@policija.si
www.policija.si

Številka:024-37/2013/28

Datum: 18. 11. 2013

ANALIZA
AKTIVNOSTI POLICIJE
OB PROTESTIH NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE
V LETU 2012

KAZALO:

Stran:

A	UVOD	3
B	STATISTIČNI PREGLED	3
B.1	ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV O PROTESTIH IN PRIDRŽANIH	3
B.2	ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV O UPORABI PRISILNIH SREDSTEV	12
C	FINANČNI STROŠKI, POVEZANI Z VAROVANJEM PROTESTNIH SHODOV	16
D	PREGLED ZAKONODAJE IN PROBLEMATIKA IZVAJANJA ZAKONOV	17
D.1	PODROČNA ZAKONODAJA IN DRUGI PREDPISI.....	17
D.2	KRŠITVE ZAKONODAJE S PODROČJA JAVNEGA REDA.....	21
D.3	IZVRŠEVANJE KAZNIVIH DEJANJ	22
E	ZAKLJUČEK	22

A UVOD

V novembru in decembru 2012 ter v začetku leta 2013 so se na območju Republike Slovenije zvrstili številni protesti, ki so močno vplivali na stanje javnega reda in varnosti v posameznih delih države. Njihova skupna značilnost je bila, da je bil organizator neznan, saj so bili pozivi na proteste izvedeni s pomočjo socialnega omrežja (Facebook) in preko drugih elektronskih komunikacijskih naprav. Navedeno dejstvo je zato predstavljalo težave pri organiziranju varovanja takšnih shodov, saj je bil običajno poznan le kraj in začetek shoda, število udeležencev shoda in njihova struktura pa je ostala neznanica vse do njegove izvedbe. Zaradi teh okoliščin je bilo varovanje življenja ljudi in premoženja, ter zagotavljanja ustavne pravice do mirnega zbiranja na takšnih shodih, zelo oteženo.

Med shodi je bilo kar nekaj takšnih, kjer je prišlo tudi do nasilnih izgrediv. Po nasilju na protestih in množičnosti najbolj izstopajo tisti v Mariboru in Ljubljani. Najhujše posledice so utrpeli policisti, ki so varovali shode, saj jih je bilo veliko telesno poškodovanih pri napadih z nevarnimi predmeti. Poškodovana ali uničena so bila tudi materialno tehnična sredstva policije, občinski objekti, objekti državnih organov in drugo premoženje v javni in zasebni lasti.

Generalni direktor policije je 22. 1. 2013 imenoval delovno skupino za izdelavo analize aktivnosti policije ob protestih na območju Republike Slovenije.

V analizi so zajeti množični protesti, ki so se odvijali v novembru in decembru 2012.

V analizi se uporabljajo pojmi po zakonodaji, ki je bila veljavna v času protestov 2012.

B STATISTIČNI PREGLED

Delovna skupina za izdelavo analize aktivnosti policije ob protestih na območju Republike Slovenije je na podlagi podatkov policijskih uprav (v nadaljevanju: PU) analizirala statistične podatke o le tistih protestih v zadnjih dveh mesecih leta 2012 (23 protestov v 20-ih dneh na območju vseh PU), na katerih je prišlo do poškodb (udeležencev shoda, policistov, objektov, materialno-tehničnih sredstev), kršitev različnih predpisov ali pridržanih kršiteljev. V obdobju od 2. 11. 2012 do 29. 12. 2012 je bilo sicer skupaj kar 87 protestnih shodov, od česar jih je bilo samo 6 prijavljenih.

B.1 ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV O PROTESTIH IN PRIDRŽANIH

Metodologija

UIT GPU je za potrebe dela delovne skupine pripravil anonimizirane podatke o osebah, pridržanih v protestih konec leta 2012. Podatke o poškodovanih udeležencih shoda, ki jim je bila nudena medicinska pomoč v UBKC Ljubljana in Maribor, smo povzeli na podlagi izjav zdravstvenega osebja v medijih, ki so jih objavili dan po protestih.

Namen analize je bilo analiziranje statističnih podatkov o poškodbah (udeležencev shoda, policistov, objektov, materialno-tehničnih sredstev), kršitvah in kaznivih dejanjih ter ugotavljanje zagotavljanja spoštovanja pravic pridržanim osebam.

Omejitve analize izhajajo iz podatkov o evidentiranih kršitvah in kaznivih dejanjih, številu udeležencev (podatki policije) ter poškodbah (podatki o poškodovanih protestnikih so bili preverjeni v kliničnih centrih). Pri poškodbah (udeležencev, policistov, objektov, materialno-tehničnih sredstev) so analizirani le statistični podatki, ne pa tudi vrsta poškodbe.

Pri analizi smo uporabili opisno statistiko. Podatki so prikazani tudi grafično.

B.1.1 ANALIZA

V obdobju od 12. 11. 2012 do 22. 12. 2012 je bilo na območju vseh PU 23 protestov, in sicer na območju:

- PU Celje: 2 protesta,
- PU Koper: 1 protest,
- PU Kranj: 3 protesti
- PU Ljubljana: 7 protestov,
- PU Maribor: 6 protestov,
- PU Murska Sobota: 1 protest,
- PU Nova Gorica: 1 protest,
- PU Novo mesto: 2 protesta.

Število udeležencev protesta

Posameznih protestov se je udeležilo od 50 do preko 10.000 oseb. Na dveh protestih je bilo skupaj poškodovanih 31 protestnikov. Poškodovanih je bilo tudi 115 policistov (85 na 3-ih protestih v Mariboru, 28 na protestu v Ljubljani in 2 v Celju), trije službeni konji (v Mariboru), 23 službenih vozil policije (20 na dveh protestih v Mariboru, dva v Ljubljani in en v Kopru) in 18 objektov (8 v Mariboru, 6 v Ljubljani in 3 v Kranju).

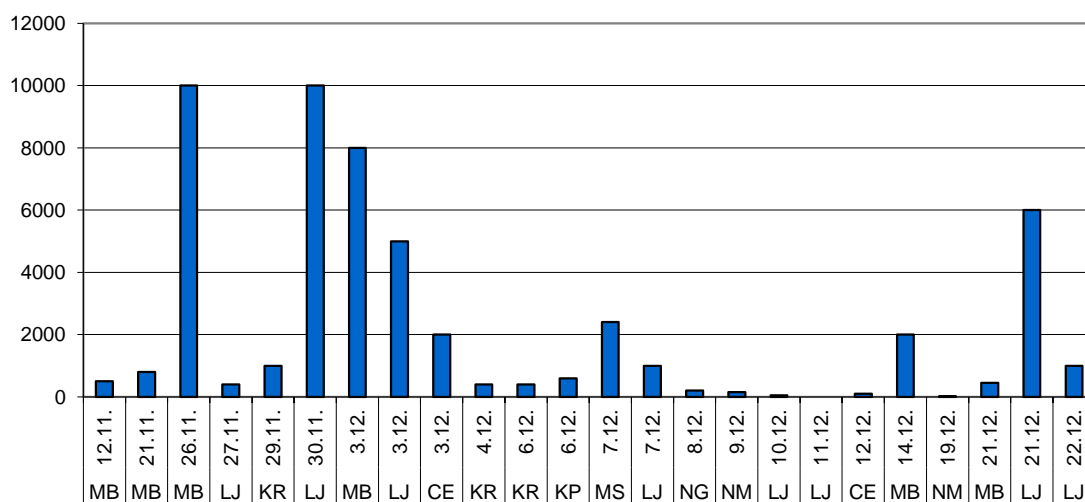
Po ocenah policije se je protestov udeležilo dobrih 52.000 ljudi, največ udeležencev je bilo v Ljubljani (44,6 %) in Mariboru (41,5 %).

Protesti so bili najmnogičnejši konec novembra in v začetku decembra 2012. Po številu udeležencev izstopajo protesti:

- 26. 11. 2012 v Mariboru,
- 30. 11. 2012 v Ljubljani,
- 3. 12. 2012 v Mariboru.

Pri tem je treba poudariti, da je bilo na treh protestih, ki so 3. 12. 2012 potekali v Mariboru, Ljubljani in Celju, skupaj 15.000 udeležencev.

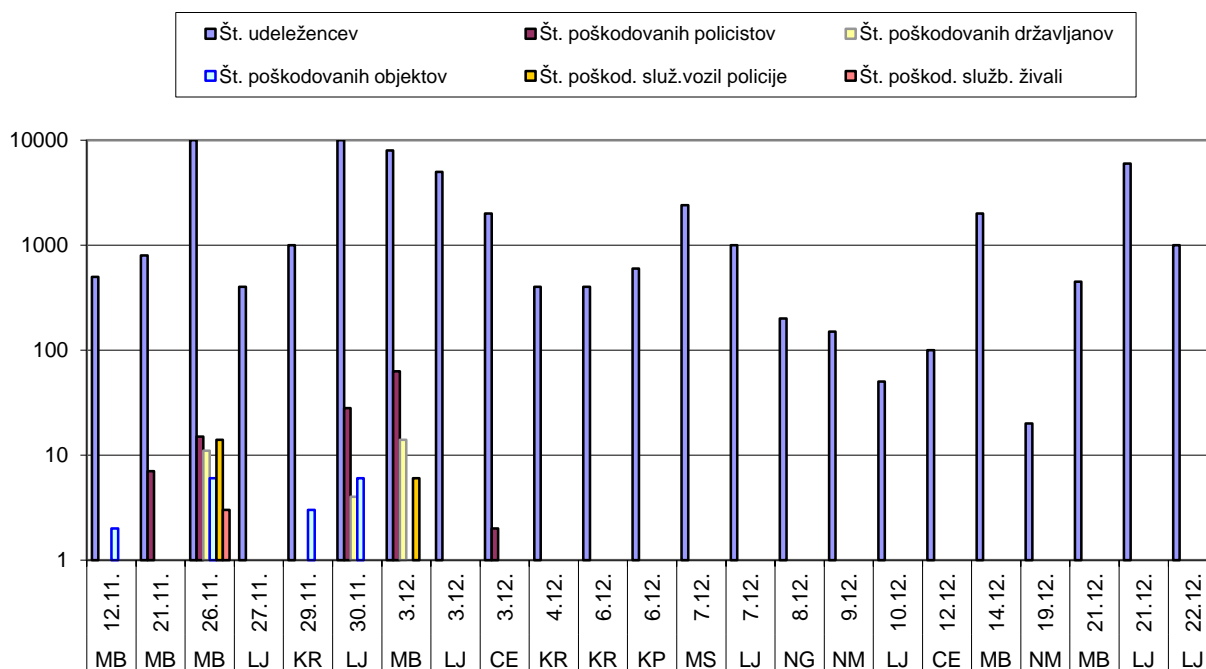
Graf: Število udeležencev

Število poškodovanih oseb, objektov in materialno-tehničnih sredstev

Največ poškodovanih oseb, objektov in materialno-tehničnih sredstev je bilo na protestih z največ udeleženci, ki so bili v Mariboru (26. 11. 2012 in 3. 12. 2012). Pri tem izstopa podatek, da kljub velikemu številu udeležencev na protestih v Ljubljani 3. 12. 2012 in 21. 12. 2012 ni bilo poškodovanih.

Graf: Poškodovane osebe, objekti, vozila in službene živali

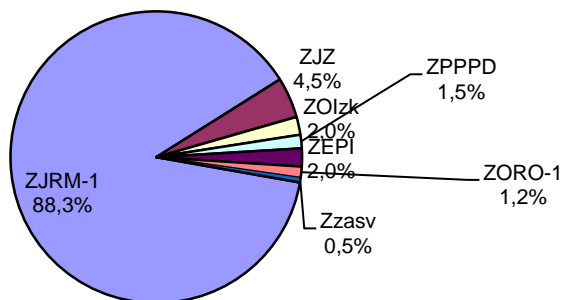
Opomba: Na protestu, 27. 11. 2012 v Ljubljani je bil poškodovan mimoidoči, 30. 11. 2012 v Ljubljani 2 novinarja fotografa, 3. 12. 2012 pa je bil v Mariboru huje telesno poškodovan 1 udeleženec zaradi napada drugega udeleženca protesta.

Kršitve s področja javnega reda in miru

Policija je v analiziranem obdobju evidentirala 401 kršitev, in sicer kršitve:

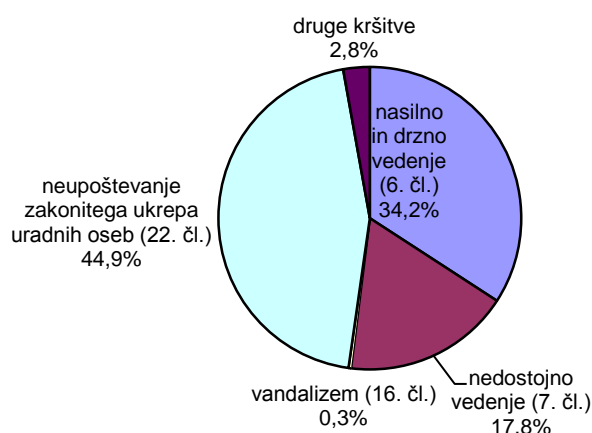
- Zakona o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1),
- Zakona o javnih zbiranjih (ZJZ),
- Zakona o osebni izkaznici (ZOIzk),
- Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih (ZEPI),
- Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD),
- Zakona o orožju (ZORO-1) in
- Zakona o zasebnem varovanju (Zzasv).

Graf: Kršitve zakonodaje

Med kršitvami je policija evidentirala največ kršitev Zakona o varstvu javnega reda in miru (354 kršitev oz. 88,3 % vseh), med njimi največ kršitev 6. člena (nasilno in drzno vedenje), 7. člena (nedostojno vedenje) in 22. člena (neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb) tega zakona.

Graf: Kršitve Zakona o varstvu javnega reda in miru

Značilnosti drugih kršitev:

- med 18 kršitvami Zakona o javnih zbiranjih, je policija evidentirala kršitve 1. odst. (posameznik se udeleži prepovedanega shoda ali prireditve) in 2. odst. (posameznik prinaša prepovedane predmete na shod ali prireditev) 40. čl.;
- med 8 kršitvami Zakona o osebni izkaznici, je policija evidentirala kršitve 1. odst. 23. (nima uradnega dokumenta s fotografijo) in 24. (ne pokaže uradnega dokumenta s fotografijo) čl.;
- med 8 kršitvami Zakona o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih, je policija evidentirala kršitve 48. čl. (uporaba prepovedanih pirotehničnih izdelkov);
- med 6 kršitvami Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, je policija evidentirala kršitve 1. in 2. odst. 33. (ima v posesti prepovedane droge za lastno uporabo) čl.
- med 5 kršitvami Zakona o orožju, je policija evidentirala kršitve 81. (posest orožja v nasprotju z zakonskimi določili) čl.;
- med dvema kršitvama Zakona o zasebnem varovanju, je policija evidentirala kršitve 18. (nepravilnost subjekta zasebnega varovanja glede izvajanja varovanja) in 46. (ravnanje v nasprotju z navodili varnostnika) čl..

Kazniva dejanja

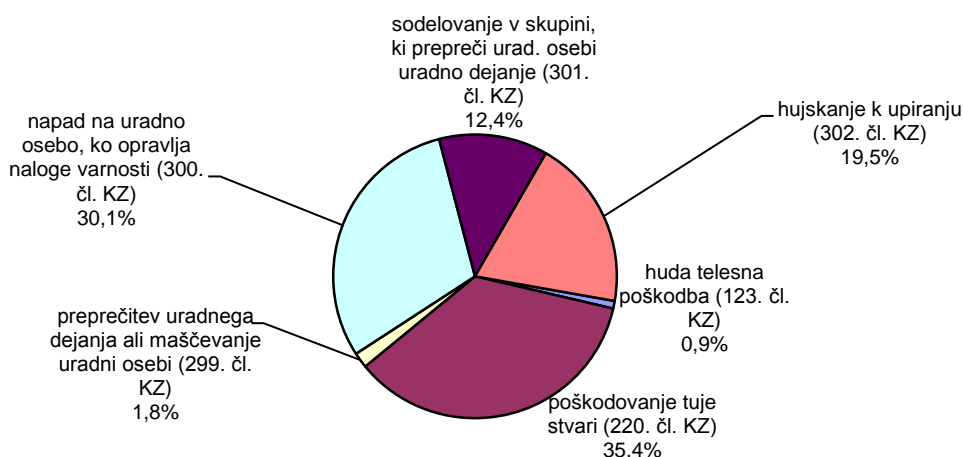
Policija je v času protestov evidentirala tudi 113 kaznivih dejanj, od tega 72 (63,7 %) kaznivih dejanj napadov na policiste¹. Med drugimi kaznivimi dejanji izstopa 40 (35,4 %) kaznivih dejanj poškodovanja tuje stvari; največ teh kaznivih dejanj je bilo 26. 11. 2012 na protestih v Mariboru (23).

Nasploh je bilo največ kaznivih dejanj evidentiranih v Mariboru, še posebej izstopa protestni shod 3. 12. 2012 v Mariboru (58 kaznivih dejanj in 164 kršitev javnega reda).

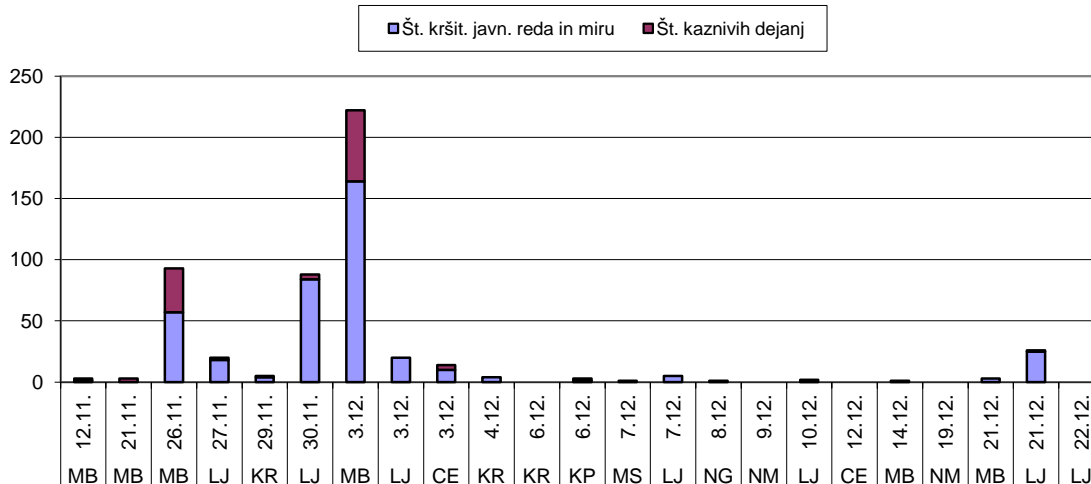
¹ Med kazniva dejanja napadov na policiste štejemo naslednja kazniva dejanja:

- Preprečitev uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi (299. čl. KZ-1),
- Napad na uradno osebo, ko opravlja naloge varnosti (300. čl. KZ-1),
- Sodelovanje v skupini, ki prepreči uradni osebi uradno dejanje (301. čl. KZ-1),
- Hujskanje k upiranju (302. čl. KZ-1).

Graf: Kazniva dejanja

Graf: Kršitve zakonodaje in kazniva dejanja

Za storitve kaznivih dejanj napadov na policiste je policija kasneje podala 21 kazenskih ovadb, pri tem pa je ovadila 66 osumljencev, katerih identiteto je ugotovila, identitete ostalih osumljencev pa policija do sedaj ni uspela ugotoviti.

Protestniki so policiste napadali na izredno nevarne načine, pri čemer so poleg fizične sile uporabljali tudi številne nevarne predmete in sredstva, s katerimi so poleg osebne varnosti ogrožali tudi življenja ljudi. Pri tem izstopa množično metanje nevarnih predmetov – kamenja, granitnih kock, transparentov, lesenih in kovinskih palic, prometnih znakov, kovinskih zabojev za smeti in podobno. Ob najbolj množičnih protestih je nevarne predmete v policiste metalo nekaj sto protestnikov, pri čemer so številni policisti utrpeli telesne poškodbe – udarnine glave in drugih delov telesa, pretres možganov, izguba zavesti, razpočne rane, zvine sklepov, zlom kosti in podobno.

Skrb zbujujoče je ravnanje nasilnih protestnikov, ki so nadaljevali z metanjem nevarnih predmetov tudi med tem, ko so drugi policisti nudili pomoč poškodovanim policistom, med katerimi so bili nekateri nezavestni. Poleg metanja navedenih predmetov pa predstavlja zelo nevarno obliko napada tudi metanje pirotehničnih, zažigalnih in improviziranih eksplozivnih predmetov v policiste. Nekateri policisti so pri tem utrpeli razpočne rane in druge vrste poškodb, v Celju pa je policist, v katerega je protestnik odrgel pirotehnično sredstvo, utrpel hudo telesno poškodbo – zlom prstov na nogi.

Da so bile nekatere skupine protestnikov zelo nasilne potrjuje tudi dejstvo, da so policisti pri pregledu okolice kraja enega izmed protestov našli pripravljene embalaže z vnetljivimi tekočinami. Glede na pridobljene informacije o tem, da so nameravali protestniki policiste polititi s temi tekočinami in jih nato

zažgati, lahko sklepamo, da so policisti z odkritjem teh pripravljalnih dejanj preprečili življenju nevaren napad nanje.

Pridržane osebe

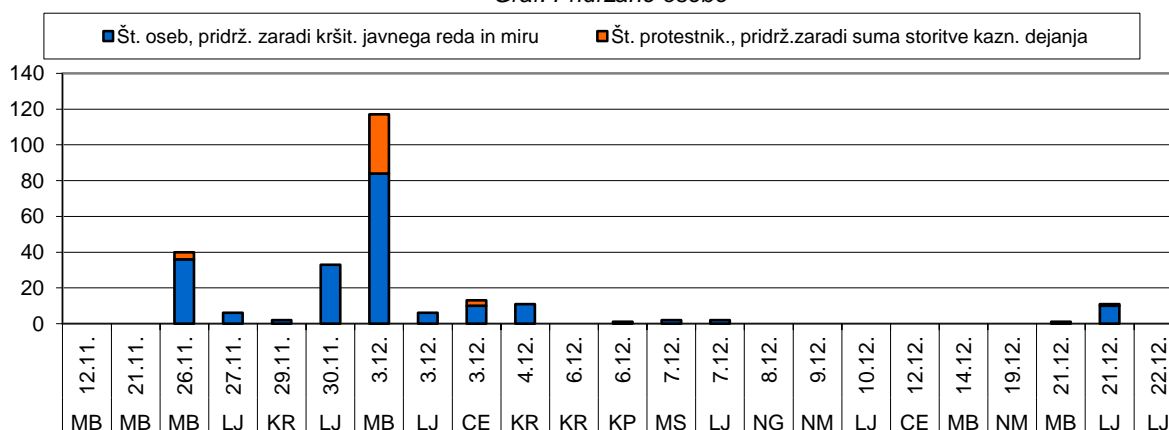
V protestih konec leta 2012 je bilo pridržanih 245 oseb.

Med 245 pridržanimi je bilo 67 (27,3 %) oseb, ki jih je policija v preteklosti že obravnavala zaradi:

- kaznivega dejanja z elementi nasilja (lahka ali huda telesna poškodba, ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru) ali
- prekrška z elementi nasilja (na shodu oz. prireditvi ima pri sebi predmete, ki jih ni dovoljeno prinašati, moti shod oz. moti ali ovira prireditve, nabavlja ali poseduje prepovedano orožje, poseduje orožje in strelivo brez ustrezne orožne listine, izziva ali spodbuja k pretepu, se vede na drzen, nasilen, nesramen način, koga je udaril, koga je pretepel, nasilje v družini, se prepira, vpije ali nedostojno vede do uradne osebe pri uradnem postopku, se prepira, vije in nedostojno vede na javnem kraju, na javnem kraju nosi, razkazuje ali uporablja dekorativno orožje, imitacije orožja, orožje, ki je namenjeno za alarm, signaliziranje ali druge predmete, ki so po videzu podobni orožju, namenoma poškoduje, prevrne, odstrani ali v nasprotju z namenom uporabe ravna s spominskimi obeležji in z objekti javne infrastrukture, neupošteva odredbe uradne osebe).

Med temi 67 osebami jih je policija v preteklosti 50 že obravnavala zaradi prekrškov z elementi nasilja, 10 zaradi kaznivih dejanj z elementi nasilja, 7 pa tako zaradi prekrškov kot tudi kaznivih dejanj z elementi nasilja.

Graf: Pridržane osebe

Največ pridržanih je bilo na protestih 3. 12. 2013, ki so potekali v Celju, Ljubljani in v Mariboru, in sicer skupaj 136 (ali 55,5 % vseh). Na ta dan so samo v prostorih PP Maribor pridržali 92 oseb.

Tabela: Pridržane osebe po kraju in datumu protesta

PU, na območju katere je bil protest	26.11.2012	27.11.2012	29.11.2012	30.11.2012	3.12.2012	4.12.2012	6.12.2012	7.12.2012	21.12.2012	Skupaj
Celje					13					13
Koper							1			1
Kranj			2			11				13
Ljubljana		6		33	6		2	11		58
Maribor	40				117			1		158
M. Sobota							2			2
Skupaj	40	6	2	33	136	11	1	4	12	245

Osebe so bile najpogosteje pridržane zaradi suma storitve prekrška (203 ali 82,9 % oseb).

Tabela: Razlog pridržanja

Datum pridržanja	PU, kjer je bilo izvedeno pridržanje	Kaznivo dejanje	Prekršek s področja javnega reda	Skupaj
26. 11. 2012	Maribor	4	36	40
27. 11. 2012	Ljubljana		6	6
29. 11. 2012	Kranj		2	2
30. 11. 2012	Ljubljana		33	33
3. 12. 2012	Celje	3	10	13
	Ljubljana		6	6
	Maribor	34*	83	117
4. 12. 2012	Kranj		11**	11
6. 12. 2012	Koper		1	1
7. 12. 2012	Ljubljana		2	2
	M. Sobota		2**	2
21. 12. 2012	Ljubljana	1	10	11
	Maribor		1	1
Skupaj		42	203	245

Opombi: *Zoper eno osebo ni bila podana kazenska ovadba.

** Zoper 13 pridržanih v nadaljevanju ni bil izveden prekrškovni ali kazenski postopek.

Povprečna starost pridržanega (ne glede na pravno podlago ali razlog pridržanja) je bila 25 let. Med pridržanimi je bilo največ oseb starih od 18 do 24 let (41,6 %). Pridržanih je bilo tudi 42 mladoletnih oseb.

Tabela: Starost pridržanih oseb po razlogu pridržanja

Starost	Kaznivo dejanje	Prekršek	Skupaj	Delež (v %)
14 do 17 let	7	35**	42	17,1
18 do 24 let	21*	81**	102	41,6
25 do 34 let	9	58**	67	27,3
35 do 44 let	4	21	25	10,2
45 do 54 let		7	7	2,9
55 let in več	1	1	2	0,8
Skupaj	42	203	245	100,0

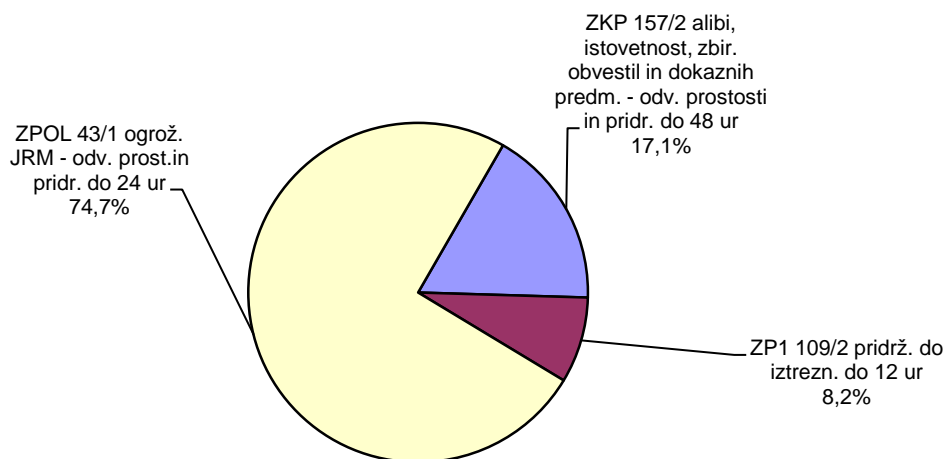
Opomba: *Zoper eno osebo ni bila podana kazenska ovadba.

** Zoper 13 pridržanih v nadaljevanju ni bil izveden prekrškovni ali kazenski postopek.

Vse osebe so bile pridržane enkrat.

Policija je osebe pridržala na podlagi 1. odst. 43. čl. Zakona o policiji (ZPol), 2. odst. 109. čl. Zakona o prekrških (ZP-1) in 2. odst. 157. čl. Zakona o kazenskem postopku (ZKP). Največ oseb (183 ali 74,7 %) je bilo pridržanih na podlagi 1. odst. 43. čl. ZPol.

Graf: Pravna podlaga pridržanja oseb

Od 245 oseb, so v času pridrzanja le 4 osebe zahtevale zdravnika, in sicer:

- ena oseba, pridržana na podlagi 157/2 čl. ZKP,
- ena oseba, pridržana na podlagi 43/1 čl. ZPol in
- dve osebi, pridržani na podlagi 109/2 čl. ZP-1.

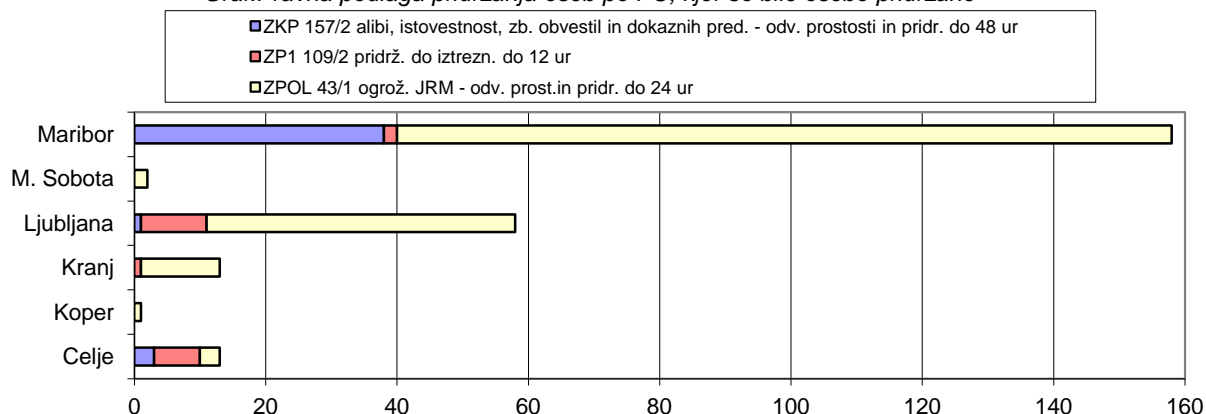
Obveščanje svojcev je zahtevalo 59 (24,1 %) pridržanih, od tega 36 zaradi storitve prekrška in 23 zaradi suma storitve kaznivega dejanja.

Zagovornika je v času pridrzanja zahtevalo 8 pridržanih, od katerih so bili 4 pridržani zaradi storitve prekrška, 4 pa zaradi suma storitve kaznivega dejanja.

Tabela: Pravna podlaga pridrzanja oseb po PU

PU	Datum	ZKP 157/2 alibi, istovetnost, zb. obvestil in dokaznih pred.- odv. prostosti in pridr. do 48 ur	ZP1 109/2 pridrž. do iztrezn. do 12 ur	ZPOL 43/1 ogrož. JRM - odv. prost.in pridr. do 24 ur	Skupaj
Celje	3.12.2012	3	7	3	13
Koper	6.12.2012			1	1
Kranj	29.11.2012		1	1	2
	4.12.2012			11	11
	27.11.2012		6		6
	30.11.2012		3	30	33
Ljubljana	3.12.2012		1	5	6
	7.12.2012			2	2
	21.12.2012	1		10	11
M. Sobota	7.12.2012			2	2
	26.11.2012	4	1	35	40
Maribor	3.12.2012	34		83	117
	21.12.2012		1		1
Skupaj		42	20	183	245

Graf: Pravna podlaga pridržanja oseb po PU, kjer so bile osebe pridržane

Primerjava podatkov o številu evidentiranih kaznivih dejanj in pridržanih osumljencih pokaže, da je npr. bilo 3. 12. 2012 na protestih v Mariboru evidentiranih 58 kaznivih dejanj (9 poškodovanj tuje stvari in 49 napadov na policiste), zaradi suma storitve kaznivega dejanja pa je bilo pridržanih 34 oseb. Na protestih v Ljubljani prav tako 3. 12. 2012 policija ni evidentirala kaznivih dejanj.

Največ oseb je bilo pridržanih od 00.01 do 6.00 ur (148 ali 60,4 % vseh oseb).

Tabela: Trajanje pridržanj po pravni podlagi

Trajanje pridržanja (hh.mm – hh.mm)	ZKP 157/2 alibi, istovestnost, zb. obvestil in dokaznih pred. - odv. prostosti in pridr. do 48 ur	ZP1 109/2 pridrž. do iztrezn. do 12 ur	ZPOL 43/1 ogrož. jrm - odv. prost.in pridr. do 24 ur	Skupaj	Delež (v %)
00.01-6.00	11	3	134	148	60,4
06.01-12.00		17	46	63	25,7
12.01-18.00	1		3	4	1,6
18.01-24.00	1			1	0,4
24.01-42.00				0	0,0
42.01 in več	29			29	11,8
Skupaj	42	20	183	245	100,0

Med 245 pridržanimi osebami, jih je bilo 183 (74,7 %) pridržanih na podlagi 1. odst. 43. čl. ZPol (tj. pridržanje do 24 ur). Vendar pa je bila večina pridržanih do 6 ur (134 ali 54,7 % pridržanih). Po tej pravni podlagi je bil najkrajši čas pridržanja 35 minut, najdaljši pa 14 ur in 20 minut.

Na podlagi 2. odst. 157 čl. ZKP je dovoljeno pridržanje do 48 ur. Med 42 pridržanimi na podlagi ZKP, jih je bilo 29 (69,0 %) pridržanih več kot 42 ur. Po tej pravni podlagi je bil najkrajši čas pridržanja 2 uri in 59 minut, najdaljši pa 47 ur in 520 minut.

Tabela: Vzrok prekinitev pridržanja

	Število oseb	Delež (v %)
Ni več razlogov po 157/2 čl. ZKP	11	4,5
Privedba k preiskovalnemu sodniku	31	12,7
Zaključeno pridržanje	202	82,4
Zdravstveni razlogi	1	0,4
Skupaj	245	100,0

Za 86,9 % oseb je bilo pridržanje prekinjeno, ker ni bilo več razlogov. H preiskovalnemu sodniku je bilo privedenih 31 (12,7 %) oseb, od tega je bil za 27 oseb odrejen pripor (za eno osebo, ki je sodelovala na protestih 21. 12. 2012 in je bila pridržana dobrih 17 ur, ter za 26 oseb, ki so sodelovale na protestih 3. 12. 2012 in so bile pridržane več kot 44 ur). Le za eno osebo je bilo pridržanje prekinjeno zaradi zdravstvenih razlogov.

Nihče izmed pridržanih ni podal pritožbe zaradi odrejenega pridržanja (o tem odloča pristojno sodišče).

Na podlagi 28. čl. ZPol je pritožbo podalo 6 oseb, od tega je bilo 5 pritožb neutemeljenih, v enem primeru pa je pritožnik odstopil od pritožbe. Vse pritožbe je obravnaval pritožbeni senat, ki je sestavljen iz treh članov, in sicer pooblaščenec ministra in dva predstavnika javnosti.

Po podatkih Specializiranega državnega tožilstva imajo v obravnavi tri kazenske ovadbe zoper policiste. Eno kazensko ovadbo, podano zoper enega policista, je v obravnavo odstopila PU Maribor. Dve kazenski ovadbi sta bili podani neposredno na tožilstvo. Ena kazenska ovadba je bila podana zoper enega policista, druga pa zoper skupino policistov. Kazenske ovadbe so še v postopku preiskovanja.

B.1.2 KLJUČNE UGOTOVITVE

Analiza statističnih podatkov o protestih je pokazala, da:

- po številu udeležencev in poškodovanih (osebah, objektih, vozilih in službenih živalih) izstopata protesta v Mariboru 26. 11. 2012 in 3. 12. 2012; protest 3. 12. 2012 v Mariboru izstopa tudi po številu evidentiranih kaznivih ravnanj;
- je policija evidentirala 401 kršitev, od tega največ (354 kršitev ali 88,3 %) kršitev Zakona o varstvu javnega reda in miru;
- je policija evidentirala 113 kaznivih dejanj, od tega največ (72 ali 63,7 %) napadov na policiste, sledi poškodovanje tuje stvari (40 ali 35,4 %);
- je policija pridržala 245 oseb, med njimi jih je policija 67 v preteklosti že obravnavala zaradi kaznivih ravnanj z elementi nasilja;
- so bile vse pridržane osebe v protestih pridržane le enkrat;
- je bilo največ oseb pridržanih zaradi storitve prekrška (203 ali 82,9 %);
- jih je bilo 183 (74,7 %) pridržanih na podlagi 1. odst. 43. čl. ZPol, pri tem pa jih je bila večina pridržanih do 6 ur (134 ali 54,7 % pridržanih po tej zakonski podlagi);
- jih je bilo 42 (17,1 %) pridržanih na podlagi 2. odst. 157. čl. ZKP, pri tem pa jih je bila večina pridržanih nad 42 ur (29 ali 69,0 % pridržanih po tej zakonski podlagi);
- je bilo med pridržanimi največ oseb starih od 18 do 24 let (41,6 %) ter od 25 do 34 let (27,3 %); pridržanih je bilo tudi 42 mladoletnih oseb;
- so od 245 pridržanih le 4 osebe zahtevale zdravnika; 59 jih je zahtevalo obveščanje svojcev, 8 pa zagovornika;
- je bilo h preiskovalnemu sodniku privedenih 31 oseb, za 27 je bil odrejen pripor;
- je bilo za eno osebo pridržanje prekinjeno zaradi zdravstvenih razlogov;
- nihče izmed pridržanih ni podal pritožbe na zakonitost akta o pridržanj, o čemer odloča pristojno sodišče.

B.2 ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV O UPORABI PRISILNIH SREDSTEV

Metodologija

Delovna skupina za izdelavo analize aktivnosti policije ob protestih na območju Republike Slovenije je na podlagi statističnih podatkov v računalniških evidencah policije analizirala statistične podatke o uporabi prisilnih sredstev pri varovanju protestov v zadnjih dveh mesecih leta 2012.

Namen analize je bilo ugotavljanje števila in vrste uporabljenih prisilnih sredstev pri varovanju protestov ter posledice pri osebah po uporabi.

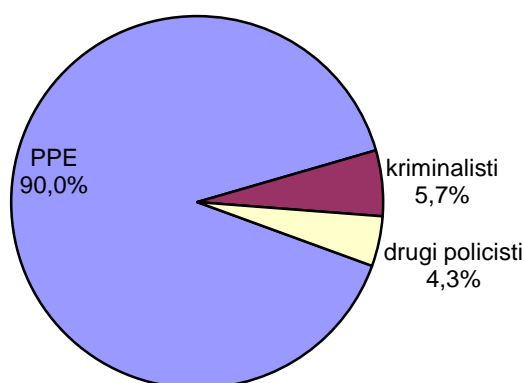
Pri analizi smo uporabili opisno statistiko. Podatki so prikazani tudi grafično.

B.2.1 ANALIZA

Policisti so pri varovanju protestov na območju Republike Slovenije v 220-ih dogodkih uporabili 807 prisilnih sredstev zoper 330 oseb, pri tem pa je treba poudariti, da je dejansko število oseb, zoper katera so policisti uporabili prisilna sredstva višje, saj so plinska in druga sredstva za pasivizacijo, konjenico in vodni curek uporabili zoper množico.

Od 807 uporabljenih prisilnih sredstev, so jih največ uporabili policisti PPE (726).

Graf: Uporabljena prisilna sredstva glede na enoto

Med 807 uporabljenimi prisilnimi sredstvi so policisti v veliki večini uporabili milejša prisilna sredstva, saj so največkrat uporabili:

- fizično silo – 312-krat,
- sredstva za vklepanje in vezanje – 202-krat,
- plinski razpršilec – 119-krat in
- palico – 103-krat.

Prisilna sredstva, ki jih policija uporablja zoper množico, so policisti ne glede na množičnost protestov uporabili v omejenem obsegu. Največkrat so uporabili plinska in druga sredstva za pasivizacijo – 68-krat, izjemoma pa konjenico (1-krat) in vodni curek (2-krat).

Graf: Uporabljena prisilna sredstva

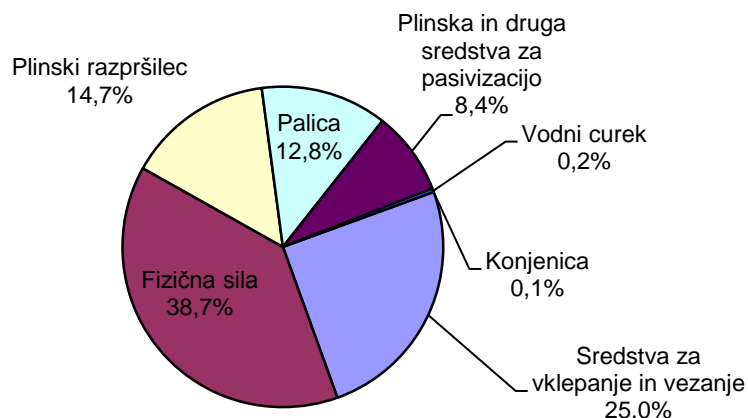

Tabela: Uporabljena prisilna sredstva po datumu protesta

Vrsta prisilnega sredstva	21. 11. – 22. 11.	26. 11. – 27. 11.	30. 11. – 1. 12.	3. 12. – 4. 12.	7. 12. – 8. 12.	21. 12. – 22. 12.	Skupaj
Sredstva za vklepanje in vezanje		44	36	118	2	2	202
Fizična sila	24	58	103	114	4	9	312
Plinski razpršilec	3	63	31	22			119
Palica		5	36	62			103
Plinska in druga sredstva za pasivizacijo		4	22	42			68
Konjenica		1					1
Vodni curek			2				2
Skupaj	27	175	230	358	6	11	807

Pri uporabi prisilnih sredstev v večini primerov ni bilo telesnih poškodb, saj od 807 uporabljenih prisilnih sredstev, pri 774 (95,9 %) niso nastale posledice. Pri uporabi 30-ih prisilnih sredstev so nastali vidni zunanji znaki uporabe (kar se v skladu s Klasifikatorjem telesnih poškodb po Kazenskem zakoniku ne šteje za telesno poškodbo), pri uporabi treh prisilnih sredstev (fizična sila) pa so nastale lahke telesne poškodbe.

Pri uporabi najpogostejšega prisilnega sredstva, tj. fizične sile, ki so jo policisti uporabili v 38,7 %, je treba poudariti, da so policisti 265-krat oz. v 84,9 % uporab fizične sile uporabili milejše oblike:

- telesno silo – drugi načini – 112-krat,
- strokovne prijeme – 151-krat,
- strokovne pritiske – 2-krat.

Hujši obliki – strokovni udarec (2-krat) in strokovni met (9-krat) pa so uporabili v 3,5 % uporab fizične sile.

Podatek o številu uporab prisilnih sredstev in posledicah pri osebah po uporabi (774 uporab brez posledic) kaže na to, da so policisti pri odvrčanju napadov in obvladovanju upiranja protestnikov dosledno upoštevali načelo sorazmernosti in so uporabili najmilejša prisilna sredstva.

Graf: Posledice uporabe prisilnih sredstev

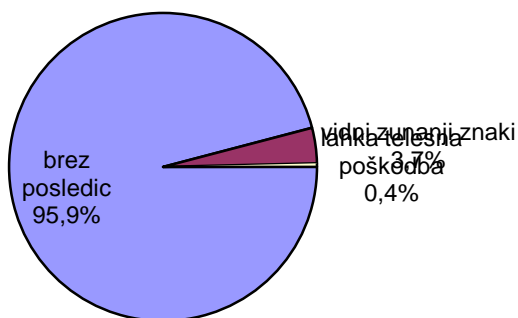

Tabela: Posledice uporabe prisilnih sredstev po datumu protesta

Vrsta prisilnega sredstva		21. 11. – 22. 11.	26. 11. – 27. 11.	30. 11. – 1. 12.	3. 12. – 4. 12.	7. 12. – 8. 12.	21. 12. – 22. 12.	Skupaj
Sredstva za vklepanje in vezanje	Brez posledic	0	42	36	104	2	2	186
	Vidni zunan.znaki	0	2	0	14	0	0	16
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Fizična sila	Brez posledic	24	56	100	109	4	9	302
	Vidni zunan.znaki	0	2	1	4	0	0	7
	Lahka tel.poškod.	0	0	2	1	0	0	3
Plinski razpršilec	Brez posledic	3	60	30	22	0	0	115
	Vidni zunan.znaki	0	3	1	0	0	0	4
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Palica	Brez posledic	0	5	36	62	0	0	103
	Vidni zunan.znaki	0	0	0	0	0	0	0
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Plinska in druga sredstva za pasivizacijo	Brez posledic	0	4	19	42	0	0	65
	Vidni zunan.znaki	0	0	3	0	0	0	3
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Konjenica	Brez posledic	0	1	0	0	0	0	1
	Vidni zunan.znaki	0	0	0	0	0	0	0
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Vodni curek	Brez posledic	0	0	2	0	0	0	2
	Vidni zunan.znaki	0	0	0	0	0	0	0
	Lahka tel.poškod.	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj	Brez posledic	27	168	223	339	6	11	774
	Vidni zunan.znaki	0	7	5	18	0	0	30
	Lahka tel.poškod.	0	0	2	1	0	0	3

Opomba: Podatki o posledicah uporabe prisilnih sredstev so bili pridobljeni iz evidenc policije.

Slovenska policija se je prvič v zgodovini samostojne države srečala s tako množičnimi in silovitimi protesti ter agresivnimi in na momente brutalnimi oblikami napadov protestnikov na življenje in telo policistov in tudi drugih, bolj mirnih protestnikov. Del protestnikov je poseglo tudi po skrajne nevarnih oblikah napadov na policiste, saj so v njih metali številne nevarne predmete, med katerimi izstopajo kamenje, granitne kocke, prometni znaki, pirotehnična sredstva, improvizirana eksplozivna telesa in podobno. V enem primeru so policisti z zbiranjem obvestil ugotovili, da nameravajo protestniki policiste polititi z vnetljivimi tekočinami in jih nato zažgati, policisti pa so pri predhodnem pregledu bližnje okolice kraja protesta dejansko izsledili pripravljene embalaže z vnetljivo tekočino.

Ne glede na to, da so nekateri protestniki posegli tudi po življenju nevarnih oblikah napadov na policiste, ti pri varovanju protestov niso uporabili najhujšega prisilnega sredstva – strelnega orožja, prav tako niso izstrelili opozorilnega strela.

B.2.2 KLJUČNE UGOTOVITVE

Analiza statističnih podatkov je pokazala, da:

- so policisti med varovanjem protestov najpogosteje uporabili fizično silo (38,7 %), pri tem pa so v 84,9 % uporabili milejše oblike fizične sile;
- v 95,9 % uporab prisilnih sredstev niso nastale posledice, v 3,7 % so nastali vidni zunanji znaki uporabe (npr. manjše praske, pordela mesta) in le pri treh uporabah (0,4 %) so nastale lahke telesne poškodbe;
- so policisti dosledno upoštevali načelo sorazmernosti in so uporabili najmilejša prisilna sredstva, s katerimi so lahko odvrnili napade (npr. s kamenjem, z granitnimi kockami, prometnimi znaki, pirotehničnimi sredstvi, improviziranimi eksplozivnimi telesi, lesenimi ali kovinskimi palicami) ali obvladali upiranje.

C FINANČNI STROŠKI, POVEZANI Z VAROVANJEM PROTESTNIH SHODOV

En od pomembnih vidikov analize protestov je tudi ocena stroškov vezanih na zagotavljanje javnega reda in miru, ki temelji na stroških dela in ostalih stroških.

Za zagotovitev enotnega spremljanja izvajanje vseh aktivnosti policije in spremljanje porabe sredstev oziroma vseh stroškov v zvezi s protesti, je bilo vsem NOE GPU in PU naročeno, da poročajo o porabi sredstev na vnaprej določenem obrazcu, ki vsebuje naslednje podatke:

- št. sodelujočih PPE,
- št. sodelujočih ostali,
- redno delo (v urah),
- nadure (v urah),
- nočno delo (v urah),
- nedeljsko delo (v urah),
- praznično delo (v urah),
- pripravljenost (v urah),
- terenski dodatek (št.),
- dnevnice (št.),
- uporabljena vozila (št.),
- prevoženi kilometri (št.),
- poškodovana vozila (št. / reg. št. / ocena škode v EUR),
- poškodovana oprema (opis),
- prehrana moštva (znesek v EUR),
- uporaba helikopterja (v urah),
- nabavi ali najemu opreme
- ostalih stroških in
- povečanemu obsegu dela (znesek v EUR).

V novembru in decembru 2012 je bilo skupaj 87 protestnih shodov pri katerih je varovanje izvajalo 3.837 policistov posebne policijske enote (PPE) in 6.167 ostalih policistov, kriminalistov ter strokovno tehničnih delavcev. Skupaj so opravili 126.242 ur rednega dela, 33.201 nadur, 13.274 nočnih ur, 1.037 ur nedeljskega in 86 ur prazničnega dela. V zvezi z akcijo je bilo izplačanih 484.770 ur pripravljenosti, 30 terenskih dodatkov in 1.830 dnevnic. Policistom je bilo izplačanih tudi 944.090,78 EUR povečanega obsega dela.

V vseh protestih skupaj je bilo uporabljeno 2.613 vozil, s katerimi je bilo prevoženih 371.386 kilometrov in opravljenih 19 ur leta s helikopterjem EC-135. Skupaj je bilo poškodovanih 23 vozil policije.

S simulacijo okvirnih stroškov so se vsi podatki, ki so jih posredovale policijske enote, pretvorili v finančni izračun. Podatki o dodatkih so pridobljeni na podlagi realnih izplačil (dnevnice, pripravljenost, terenski dodatek), pri ostalih podatkih o stroških dela pa se je upoštevalo policista v 25 plačnem razredu (bruto 6,615 EUR/uro). Stroški prevoza z vozili in helikopterja pa izračunani po stroškovniku. Vsi zgoraj v alineah navedeni stroški za november in december so skupaj ocenjeni v višini 3,85 mio EUR. Navedeni stroški v proračun policije niso bili predvideni (razen rednih ur, ki bi jih sicer policisti opravili v okviru primarnih nalog).

Prav tako je zaradi zagotavljanja javnega reda in miru policija porabila več materialno tehničnih sredstev, kakor je to pri rednem delovanju, saj demonstracije in protesti zahtevajo večje število angažiranih policistov s specifično opremo za zagotavljanje javnega reda in miru. Ti stroški so za preteklo obdobje ocenjeni v višini 0,1 mio EUR.

K navedenim stroškom je treba dodati tudi stroške zaradi bolniške odsotnosti policistov. Skupaj je bilo 56 policistov odsotnih 826 delovnih dni, kar znaša 6.608 delovnih ur, oziroma je bil finančni strošek v višini 43.718 EUR.

Glede na vse zgoraj navedene podatke ocenjujemo, da je imela policija za zagotavljanje javnega reda med protesti v novembru in decembru skupaj za cca 4,0 mio EUR stroškov.

Je pa vlada sprejela sklepe s katerimi naj bi zagotovila dodatna sredstva in sicer sklepi Vlade RS, št. 41012-93/2012/3 z dne 28. 11. 2012, v višini 350.000 EUR, številka: 22300-5/2012/3, z dne 20. 12. 2012, za dodelitev 600.000 EUR Policiji za izplačilo uspešnosti iz naslova povečanega obsega dela zaradi sodelovanja pri projektu "Akcijsko varovanje življenja in premoženja ljudi". Prav tako je Vlada RS s sklepom št. 41012-9/2013/3, z dne 5. 3. 2013, dodatno odobrila sredstva v višini 750.000 EUR za nabavo specifične opreme za vzdrževanje javnega reda in miru.

D PREGLED ZAKONODAJE IN PROBLEMATIKA IZVAJANJA ZAKONOV

Protesti, ki so se zgodili v letu 2012 in v začetku leta 2013, so bili tudi s pravnega vidika novost, saj so se pojavile nove oblike organiziranja protestov preko družbeno socialnih omrežij, organizatorji niso bili znani, nasilne skupine protestnikov so delovale prikrito iz množice, istočasno je bilo prijetih in pridržanih večje število nasilnih protestnikov in pojavile so nove pojavne oblike izvrševanja prekrškov in kaznivih dejanj z uporabo različni nevarnih predmetov. Zlasti pa je bilo zaskrbljujoče, da so nasilni protestniki v nekaj primerih onemogočili večinsko mirni množici uveljavljanje ustavne pravice do mirnega zbiranja in izražanja mnenj.

V skladu z 11. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju Konvencija)², ima država pozitivno dolžnost, da omogoči ustavno pravico do mirnega zbiranja in svobode združevanja ter hkrati negativno dolžnost, da se vzdrži samovoljnega (arbitrnega) vmešavanja v pravico do mirnega zbiranja in svobode združevanja. Treba pa je poudariti, da svoboda zbiranja ni absolutna pravica, ki je ne bi bilo dopustno omejiti v določenih okoliščinah. Izvrševanje teh pravic je mogoče omejiti samo z zakonom, če je to nujno v demokratični družbi zaradi državne ali javne varnosti, za preprečitev neredov ali zločinov, za zaščito zdravja ali morale ali za zavarovanje pravic in svoboščin drugih ljudi.

V tem poglavju so na kratko predstavljene pomembnejše zakonske določbe na obravnavanem področju, težave pri izvajanju različnih zakonskih določil, pojavne oblike kaznivih dejanj in prekrškov ter predlogi rešitev.

D.1 PODROČNA ZAKONODAJA IN DRUGI PREDPISI

Pod področno zakonodajo so navedeni vsi pravne akti, ki se kakorkoli navezujejo na področje javnih zbiranj in širše obravnavano problematiko nasilnih protestov, ter so veljali v času analiziranega obdobja (leta 2012).

Zakonodajni akti

- Ustava RS
- Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin
- Zakon o javnih zbiranjih – ZJZ-UPB2
- Zakon o prekrških s spremembami in dopolnitvami – ZP-1
- Kazenski zakonik - KZ-1-UPB2
- Zakon o kazenskem postopku – ZKP-UPB8
- Zakon o policiji – ZPol-UPB7
- Zakon o splošnem upravnem postopku
- Zakon o varstvu javnega reda in miru – ZJRM-1
- Zakon o zasebnem varovanju – ZzasV-1
- Zakon o orožju s spremembami in dopolnitvami - ZOro
- Zakon o javnih uslužbencih - ZJU

Podzakonski predpisi

- Pravilnik za izvajanje ZJZ s spremembami in dopolnitvami

---

² <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlimpid=199441>

- Pravilnik o policijskih pooblastilih s spremembami in dopolnitvami
- Pravilnik o zagotavljanju pravne pomoči policistom
- Pravilnik o izvajanju Zakona o zasebnem varovanju
- Pravilnik o usmerjanju in nadzoru policije
- Pravilnik za izvajanje Zakona o orožju
- Uredba o nadomestilu plače oziroma izgubljenega zaslužka med opravljanjem določenih dolžnosti obrambe, o uveljavljanju pravice do enkratne denarne pomoči in o zneskih te pomoči – s spremembami
- Uredba o načinu uporabe zvočnih naprav, ki na shodih in prireditvah povzročajo hrup
- Uredba o obveznem organiziranju službe varovanja na javnih prireditvah
- Uredba o varovanju določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov, ki jih varuje policija

V nadaljevanju so najprej predstavljene osnovne določbe zakona o javnih zbiranjih in Zakona o policiji, ki se navezujejo na obravnavano problematiko, nato pa še področje postopkov o prekrških in področje kaznivih dejanj in problematiko na teh dveh področjih.

D.1.1 Zakon o javnih zbiranjih

Zakon o javnih zbiranjih (ZJZ) ureja način uresničevanja ustavne pravice do mirnega zbiranja in javnih zborovanj na javnih shodih in javnih prireditvah. Pri tem navaja, da ima vsakdo pravico organizirati javne shode in javne prireditve in se jih udeleževati ter da nikomur ni dopustno preprečevati udeležbe na javnem shodu ali javni prireditvi, razen v primerih, ki jih določa ta zakon. Zelo pomembno je dejstvo, da mora organizator shoda shod prijaviti najmanj 3 dni pred dnevom shoda, organizator prireditve pa najmanj pet dni pred dnevom prireditve (11. člen ZJZ).

ZJZ v 12. členu določa, da ni obvezna prijava prireditev, ki jih organizirajo:

- gospodarske družbe in samostojne podjetnice posameznice oziroma samostojni podjetniki posamezniki kot svojo redno dejavnost v svojih poslovnih prostorih;
- državni organi, lokalne skupnosti, politične stranke, sindikati, verske skupnosti, društva ter druge organizacije v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti, določene s predpisom, statutom ali pravili, v svojih poslovnih prostorih, ki so namenjeni za opravljanje te dejavnosti;
- študentke oziroma študenti, dijakinje oziroma dijaki, učenke oziroma učenci, v mejah hišnega reda v šolskih prostorih.

Zakon nadalje loči prireditve za katere ni potrebna prijava pristojnemu organu in take, za katere je obvezna.

Torej, ne glede na določbe 11. in 12. člena tega zakona je dovoljenje potrebno:

- a. za shod ali prireditev na javni cesti, če predstavljata izredno uporabo ceste;
- b. za mednarodno športno prireditev in člansko tekmovanje v kolektivnih športih, če na njem sodeluje vsaj en klub prve državne lige
- c. za prireditev, na kateri se uporablja odprt ogenj oziroma predmeti ali naprave, zaradi katerih je lahko ogroženo življenje ali zdravje ljudi ali premoženje;
- d. za prireditev, na kateri se pričakuje več kot 3000 udeležencev.

Obstajajo pa tudi izjeme, kadar dovoljenje za prireditve ni potrebno (npr. točka c; če je organizator gospodarska družba ali samostojna podjetnica posameznica oziroma samostojni podjetnik posameznik, ki v okviru opravljanja svoje redne dejavnosti obratuje z napravami za zabavo v svojih poslovnih prostorih).

Poleg prijave prireditve mora njen organizator poskrbeti tudi za vse ukrepe za vzdrževanje reda na prireditvi, kot jih določata druga in tretja alineja prvega odstavka 25. člena in 27. člen tega zakona. Torej, zagotoviti mora rediteljsko službo in v kolikor pride do izvrševanja kaznivih dejanj oziroma do pozivanja h kaznivim dejanjem, ali če pride do nasilja oziroma do splošnega nereda, ki ga rediteljska služba ne more odpraviti in je huje kršen javni red ali ogrožena varnost ljudi ali premoženja oziroma varnost javnega prometa, mora tak shod takoj prekiniti in o tem tudi obvestiti policijo.

Reditelj v skladu z zakonom predvsem (25. člen ZJZ):

- skrbi za red na shodu oziroma prireditvi;
- prepreči dostop osebi, ki bi želela na shod oziroma prireditev prinesiti predmete oziroma snovi iz tretjega odstavka 23. člena tega zakona;
- prepreči dostop osebi, ki je vidno pod vplivom alkohola in je pričakovati, da bo v takšnem stanju kršila red.

Reditelj v okviru svojih nalog udeleženca usmerja, obvešča, opozarja, izreka prepovedi ter s fizično ali mehansko oviro prepreči dostop na prireditveni prostor. Kadar je za izvrševanje naloge nujno potrebno, lahko reditelj pri vstopu na prireditveni prostor površinsko pregleda osebno prtljago udeleženca, če udeleženec s tem soglaša. Če na shodu ali prireditvi rediteljsko službo zagotavlja subjekt, ki opravlja dejavnost varovanja javnih zbiranj, lahko varnostniki izvajajo tudi druge ukrepe, ki jih določa ZZasV-1, če so za vzdrževanje reda nujni in niso s tem zakonom prepovedani.

V določenih primerih mora organizator zagotoviti obvezno vzdrževanje reda z varnostniki, skladno s predpisi, ki urejajo zasebno varovanje (Zakon o zasebnem varovanju – ZzasV-1). Pogoj za zagotavljanje dela varnostnikov je naveden v 12. a členu ZJZ (če so to prireditve organizirane v okviru dejavnosti gostinskega obrata - diskoteke ali nočni klubi s ponudbo alkoholnih pijač, prireditve v okviru drugih dejavnosti za prosti čas - obratovanje diskotek ali nočnih klubov brez strežbe pijač ali za prireditve organizirane po 23. uri).

Organizator prireditve mora določiti tudi vodjo take prireditve.

Če rediteljsko službo na prireditvi ali shodu zagotavlja subjekt, ki opravlja dejavnost varovanja javnih zbiranj, lahko varnostniki izvajajo tudi druge ukrepe, ki jih določa zakon, ki ureja zasebno varovanje, če so za vzdrževanje reda nujni in niso prepovedani z ZJZ (25. člen). Torej gre za primere, ko organizator prireditve najame varnostnike za varovanje in v tem primeru gre še vedno za rediteljsko službo po ZJZ.

V letu 2012 je bilo zaznanih večje število protestov, na katerih reditelji in varnostniki niso mogli zagotavljati javnega reda in miru. Večina vseh teh protestov je bila neprijavljena in organizirana preko družabno socialnih omrežij. Glede na veliko množico ljudi, varnostne pojave in s tem povezana tveganja, je bilo nujno potrebno, da se je v varovanju shodov vključila policija, saj take shode glede na pooblastila, izurjenost in opremo, ne more varovati rediteljska ali varnostna služba.

Pristojnosti policije na shodih in prireditvah

Če je shod oz. prireditev organizirana v skladu z določbami ZJZ, je policija dolžna zagotoviti, da shod oziroma prireditev ne bo motena ali ovirana. Zato tak shod občasno nadzira.

Za neorganizirane shode, ki so se odvijali konec leta 2012, pa je bistvenega pomena dejstvo, da policija po uradni dolžnosti vzdržuje javni red na takih shodih.³ Če policija na kraju samem ugotovi, da je prišlo do neorganiziranega shoda, opozori udeleženca, da shod ni organiziran po določbah ZJZ in da so dolžni upoštevati navodila in ukrepe policije, po potrebi pa jih tudi opozarja na posledice ob neupoštevanju ukrepov in ukazov. V kolikor pa na shodu pride do ravnanj, zaradi katerih je potrebno shod razpustiti, ga policija razpusti. ZJZ v 33. členu našteva tudi druge pogoje za razpustitev shoda, vendar je skupni imenovalec vedno kršitev JRM in ogrožanje življenja in zdravja udeležencev in drugih ljudi. In ravno tu so se dogajale težave, ki se jih je predvidevalo. Udeleženci shoda oziroma prireditve ali neorganiziranega shoda, ki je bil razpuščen, se morajo mirno raziti, kar pa niso upoštevali. Zato je morala policija v skladu z zakonskimi nalogami posredovati in udeležence prisilno razgnati, saj milejši ukrep ni bil zadosten za vzpostavitev JRM, ki je bil huje ali množično kršen.

D.1.2 Zakon o policiji

V analiziranem obdobju je veljal ZPol, ki je določal temeljne naloge policije in splošna policijska pooblastila, ki so jih smeli uporabiti policisti po tem zakonu. Policisti imajo pooblastila določena tudi v drugih zakonih.

---

3 ZJZ-UPB5, člen 29 (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201164&stevilka=2970>)

Če povzamemo naloge policije je temeljnega pomena 3. člen tedaj veljavnega ZPol, kjer so bile našteje vse naloge policije (varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi; preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov; vzdrževanje javnega reda; nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet; varovanje državne meje in opravljanje mejne kontrole; opravljanje nalog, določenih v predpisih o tujcih; varovanje določenih oseb, organov, objektov in okolišev; varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov, če z zakonom ni drugače določeno; izvajanje nalog, določenih v tem in drugih zakonih in podzakonskih predpisih).

Glede izvajanja policijskih pooblastil je ZPol določal, da so policisti pri opravljanju nalog dolžni ravnati v skladu z ustavo in zakoni, ter spoštovati in varovati človekove pravice in temeljne svoboščine. Policisti lahko omejijo človekove pravice in temeljne svoboščine le v primerih, določenih z ustavo in zakoni. Poleg navedenega ima Policija svoj kodeks etike. Nadalje je določal, da so policisti dolžni ob vsakem času preprečevati nezakonita dejanja, ukrepati in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če je zaradi nezakonitega dejanja ali zaradi splošne nevarnosti neposredno ogroženo življenje, osebna varnost ali premoženje ljudi⁴.

Na podlagi ZPol so policisti smeli uporabiti naslednje pooblastila: *opozarjati, ukazovati, ugotavljati identiteto in izvesti identifikacijski postopek, opraviti prepoznavo po fotografijah, varnostno preverjati osebe, izvajati prikrito evidentiranje ali namensko kontrolo, vabiti, opraviti varnostni pregled, opraviti pregled osebe, prepovedati gibanje, prepovedati približevanje določeni osebi, kraju ali območju, opraviti protiteroristični pregled prostorov, objektov, naprav in območij, prijeti in priversti osebo, pridržati osebo, odrediti strožji policijski nadzor, zaseči predmete, vstopiti v tuje stanovanje in v tuje prostore, uporabiti prevozna in komunikacijska sredstva, uporabiti prisilna sredstva ter uporabiti druga pooblastila, določena v zakonih*.⁵

Policisti so pri varovanju protestov in pri opravljanju drugih nalog, določenih z zakonom, zasegali predmete, namenjene za napad (ali samopoškodovanje), ter predmete, s katerimi bi se lahko huje ogrozil javni red ali splošna varnost ljudi ali premoženja, ali predmete, ki so bili uporabljeni, pridobljeni oziroma so nastali s prekrškom ali kaznivim dejanjem (46. člen ZPol).

Izmed pooblastil, ki huje posegajo v človekove pravice, so bila v času protestov uporabljena pooblastila prijetja, privedbe in pridržanja. V prvih dveh primerih gre za ukrep, s katerim je osebi omejeno gibanje, v primeru pridržanja pa gre za ukrep odvzema prostosti.

ZPol je v 1. odstavku 43. člena določal, da policisti pridržijo osebo, ki moti ali ogroža javni red, če javnega reda ne morejo drugače vzpostaviti oziroma, če ogrožanja ne morejo drugače odvrniti. Tako pridržanje sme trajati največ 24 ur. Pridržani osebi pa je treba zagotoviti z ustavo in zakonom določene pravice (oseba mora biti takoj, v njenem materinem jeziku ali jeziku, ki ga razume, obveščena, da je pridržana oziroma zadržana in o razlogih za pridržanje oziroma zadržanje ter poučena, da ni dolžna ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki ga svobodno izbere, in da se na njeno zahtevo o pridržanju ali zadržanju obvesti njene najbližje). Pridržanje se odredi z odločbo, ki mora biti izdana in vročena pridržani osebi v roku šest ur od odvzema prostosti. Pridržana oseba ima, dokler traja pridržanje, pravico do pritožbe zoper odločbo o pridržanju. O pritožbi mora odločiti pristojno okrožno sodišče v roku 48 ur.

Zakon je nadalje določal, da če pridržana oseba potrebuje nujno medicinsko pomoč, se ji ta zagotovi v skladu s predpisi, ki urejajo nujno medicinsko pomoč in da ima pridržana oseba ima pravico, da jo na njene stroške pregleda zdravnik, ki ga sama izbere.

Med protesti so bila zaradi vzpostavitve javnega reda, ki je bil huje ali množično kršen, obvladovanja upiranja, odvrnitve napada na policiste in iz drugih z zakonom določenih razlogov, uporabljena tudi nekatera prisilna sredstva.

---

4 30. člen Zakona o policiji; ZPol-UPB7 s spremembami in dopolnitvami

5 33. člen Zakona o policiji; ZPol-UPB7 s spremembami in dopolnitvami

ZPol je v 50. členu določal, da imajo policisti pri opravljanju nalog pravico uporabiti naslednja prisilna sredstva:

- sredstva za vklepanje in vezanje;
- plinski razpršilec;
- fizično silo;
- palico;
- plinska in druga sredstva za pasivizacijo;
- vodni curek;
- konjenico;
- posebna motorna vozila;
- službenega psa;
- sredstva za prisilno ustavljanje prevoznih sredstev;
- strelno orožje.

Zakon je tudi določal, da gre za uporabo prisilnih sredstev le takrat, kadar policisti pri opravljanju nalog policije uporabijo katero od sredstev iz prejšnjega odstavka za neposredno delovanje na osebe.

Nadalje pa je ZPol v prvem odstavku 51. členu določal, da smejo policisti uporabiti le tisto prisilno sredstvo, ki je sorazmerno načinu in moči upiranja ali napada. In da morajo pri uporabi prisilnih sredstev spoštovati človekovo osebnost in njegovo dostojanstvo. V drugem odstavku istega člena pa je določal, da če sme policist pri izvajanju policijskih nalog v določenem primeru uporabiti več prisilnih sredstev hkrati, sme hujše prisilno sredstvo uporabiti le, če je bila uporaba milejšega sredstva neuspešna ali če zaradi okoliščin in razlogov za varnost življenja, osebno varnost ali varnost premoženja ljudi ne bi bila mogoča. V tretjem odstavku pa je bila določa, da morajo policisti prenehati uporabljati prisilno sredstvo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bilo uporabljeno.

Pogoji za uporabo prisilnih sredstev pa so bili določeni za vsako prisilno sredstvo posebej.

D.2 KRŠITVE ZAKONODAJE S PODROČJA JAVNEGA REDA

Kot smo že navedli, so bili protesti organizirani predvsem s pomočjo spletnega omrežja, zlasti preko družabno socialnega omrežja www.facebook.com, kjer so potencialni organizatorji najavljali kje in kdaj bo potekal posamezni protest in pozivali ljudi, da se jih udeležijo.

Policijske enote so imele zaradi tovrstnega načina delovanja organizatorjev in drugih pobudnikov težave pri organiziranju varovanja shodov in izvajanju drugih nalog policije za varovanje življenje in premoženja ljudi, saj je bil običajno znan le kraj in začetek shoda. Število udeležencev, njihova struktura in s tem pričakovana varnostna tveganja pa so ostali neznanka vse do trenutka, ko se zbrala večja množica udeležencev.

Drugi problem s katerim se je policija pogosto srečevala pri analiziranih protestih, kjer so delovale organizirane skupine, različna civilna združenja in posamezniki, je bilo identificiranje storilcev kaznivih ravnanj, ki delujejo organizirano. Tako so se policisti pogosto znašli v situacijah, ko je bilo nujno potrebno posredovati, na primer v primeru metanja gorečega predmeta na Narodno banko na Slovenski cesti, vendar je bilo v množici praktično nemogoče prepoznati dejanskega storilca dejanja, saj je bila skupina okoli storilca maskirana v »zombije« in je delovala usklajeno pri policistovem poskusu prijetja potencialnega storilca kaznivega ravnanja. Takšen modus je bil značilen za večino organiziranih kršitev. Pogosto so tovrstne kršitve tudi pritegnile medije, ki so v nadaljevanju izčrpno poročale o dogodkih.

Ker shodi niso bili prijavljeni, policija ni imela sogovornika oz. organizatorja, s katerim bi se lahko dogovarjala o ukrepih varovanja. Tudi zaradi tega je bilo vsako varovanje množičnih shodov, z lasti tistih z večjimi izgredi, zelo oteženo in zahtevno.

Skupna značilnost večine protestov leta 2012 je bila torej ta, da je organizator prikrit in zato javnosti neznan. Le približno 15 % vseh protestov je bilo organiziranih in predhodno prijavljenih v skladu z zakonom⁶.

---

6 ZJZ-UPB5, člen 7 in 11 (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201164&stevilka=2970>)

Glede na sedaj veljavni Zakon o javnih zbiranjih je potrebno, po opravljenem javnem diskurzu, v prihodnosti morebiti premisliti o njegovi spremembi, zlasti v delu, ki ureja zagotavljanje varnosti na kraju shoda ali prireditve. Menimo, da je temeljni cilj tako udeležencev, kot tistih, ki skrbijo za red, da se zagotovi čim višja stopnja varnosti, zaradi česar je potrebno večji poudarek pri spremembi nameniti tem določbam. Sedanji zakon je zlasti podnormiran v delu, ki se nanaša na prinašanje in uporabo nevarnih predmetov, s katerimi se lahko ogrozi življenje ali hudo okvari zdravje posameznika.

D.3 IZVRŠEVANJE KAZNIVIH DEJANJ

V analiziranem obdobju je bilo poleg prekrškov storjenih večje število različnih kaznivih dejanj z elementi nasilja, ki jih opredeljuje Kazenski zakonik – KZ-1-UPB2 (v nadaljevanju KZ-1).

Predvsem gre za naslednja kazniva dejanja:

- povzročitev hude telesne poškodbe (123. čl. KZ-1),
- poškodovanje tuje stvari (220. čl. KZ-1),
- preprečitev uradnega dejanja ali maščevanje uradni osebi (299. čl. KZ-1),
- napad na uradno osebo, ko ta opravlja naloge varnosti (300. čl. KZ-1),
- sodelovanje v skupini, ki prepreči uradni osebi uradno dejanje (301. čl. KZ-1) in
- poskus preprečitve uradnega dejanja ali maščevanje uradni osebi (302. čl. KZ-1).

V primeru nasilnih protestov policijske enote niso potrdile sumov, da je šlo za posebej organizirano nasilje v sklopu ideološko podprtega ekstremnega nasilja. V večini primerov, še posebej pa v primeru nasilnih protestov v Ljubljani in Mariboru, se je policija soočila z organiziranim nasiljem huliganov in vandalov. Z zbiranjem obvestil in dokazov policijske enote, ki so obravnavale kazniva dejanja, niso uspeli potrditi, da je bilo nasilje ideološko motivirano.

E ZAKLJUČEK

Delo policije ocenjujemo kot zakonito in strokovno. Podatki o številu uporab prisilnih sredstev in posledicah pri osebah po uporabi kažejo na to, da so policisti pri odvrčanju napadov in obvladovanju upiranja protestnikov dosledno upoštevali načelo sorazmernosti in so glede na sredstva napada uporabili najmilejša prisilna sredstva.

Pri izvajanju pridržanj je ugotovljeno, da so policisti spoštovali ustavno zagotovljen pravice, ki jih imajo osebe ob odvzemu prostosti. Iz prikazanih podatkov o trajanju pridržanja je razvidno, da so spoštovali načelo sorazmernosti in pridržali osebe le za nujno potreben čas.

Na akt o odreditvi pridržanja ni bilo podanih pritožb, medtem ko je bilo na postopek policije podanih šest pritožb, od katerih jih je pritožbeni senat obravnaval pet in ocenil za neutemeljene. V enem primeru pa je pritožnik odstopil od pritožbe.

Po podatkih Specializiranega državnega tožilstva imajo v obravnavi tri kazenske ovadbe zoper policiste. Eno kazensko ovadbo, podano zoper enega policista, je v obravnavo odstopila PU Maribor. Dve kazenski ovadbi sta bili podani neposredno na tožilstvo. Ena kazenska ovadba je bila podana zoper enega policista, druga pa zoper skupino policistov. Kazenske ovadbe so še v postopku preiskovanja.

Na podlagi pridobljenih podatkov o izvedenih ukrepih, zbranih operativno zanimivih informacij in drugih podatkov posameznih PU ugotavljamo, da je bilo zavedanje in usposobljenost policistov za izvajanje nalog ob varovanju protestov na visokem nivoju. Na to kaže tudi podatek o tem, da so policisti kljub telesnim poškodbam nadaljevali z varovanjem protestov.

Zaskrbljujoče je, da so na posameznih protestih nekatere nasilne skupine in posamezniki že vnaprej pripravili življenju nevarna sredstva, ki so jih nato uporabili pri napadih na policiste. Pri tem pa so se skrili med množico, ki je protestirala.

Temeljnega pomena za zakonito, strokovno, uspešno in varno izvajanje nalog policije ob varovanju protestov je oprema in sredstva, ki jih uporabljajo policisti. Brez kakovostne in sodobne zaščitne opreme bi bile posledice nedvomno hujše. Glede na dejstvo, da so nekateri protestniki posegli tudi po življenju nevarnih oblikah napadov na policiste, pa bi bile lahko posledice tudi najhujše.

Policija podpira kakršnekoli predloge in rešitve civilne družbe za spremembe zakonodaje, ki bi pripomogle k izvajanju ustavne pravice do mirnega zbiranja. Prav tako pa si želi sodelovati s organizatorji javnih shodov, saj je organiziran javni shod eden od predpogojev za zmanjšanje tveganj nastanka negativnih posledic.

Prav tako je naklonjena praksi nekaterih tujih in domačih organizatorjev protestov, ki z letaki oz. obvestili že vnaprej svetujejo, kako naj se ljudje med protesti obnašajo, kakšne pravice imajo in kakšna so pooblastila policije. Slovenska policija je podobno prakso obveščanja že uporabila pri zagotavljanju javnega reda pred napovedanimi protesti v letu 2012 in jo bo na podlagi prakse nekaterih tujih policij nadgradila.